

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 223/09-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti J. K., Česká republika, I. B., Česká republika, I. Č., H., O. V., H., L. L., Česká republika, O. Š., Česká republika, a A. K., V., zastúpených advokátom JUDr. M. R., Ž., pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K., I. B., I. Č., O. V., L. L., O. Š. a A. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Okresnému súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. K., I. B., I. Č., O. V., L. L., O. Š. a A. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur) každému z nich, ktoré j e Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý uhradiť J. K., I. B., I. Č., O. V., L. L., O. Š. a A. K. trovy právneho zastúpenia v sume 1 311,98 € (slovom tisíctristojedenaš' eur a deväťdesiatosem centov) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. M. R., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 223/09-8 z 28. júla 2009 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť J. K., I. B., I. Č., O. V., L. L., O. Š. a A. K. (ďalej len „s'ťažovatelia“) pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998.

S'ťažovatelia v s'ťažnosti uviedli:

„Právni predchodcovia sťažovateľov v 1/ a ž 7/ rade podali na Okresný súd v Čadci dňa 20. 3. 1998 žalobu o určenie vlastníckeho práva k domu č. p. 563 v kat. úz. V. Počas konania právni predchodcovia sťažovateľov v 1/ až 7/ rade zomreli. Z uvedeného dôvodu preto súd konanie zastavil. Nakoľko sťažovateľka v 1/ rade nesúhlasila so zastavením konania, podala proti nemu odvolanie. Krajský súd v Žiline na základe uznesenia č. k. 23 Co 1665/01 zo dňa 31. 8. 2001 uznesenie Okresného súdu v Čadci zrušil a vec vrátil súdu na ďalšie konanie. Po ďalšom 5 ročnom konaní, Okresný súd v Čadci rozsudkom č. k. 12 C 980/1998 zo dňa 27. 6. 2007 návrh zamietol. Nakoľko sťažovatelia s uvedeným rozsudkom nesúhlasili, podali proti nemu odvolanie. Krajský súd v Žiline na základe uznesenia č. k. 8 Co 348/2007 zo dňa 24. 6. 2008 vec opätovne zrušil a vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Okresný súd v Čadci na základe uznesenia č. k. 12 C 980/1998 zo dňa 29. 9. 2008 nariadil znalecké dokazovanie Ing. L. B., B. a uložil sťažovateľov zložiť zálohu na znalecké dokazovanie vo výške 18.000,- Sk. Nakoľko sťažovatelia s týmto rozhodnutím súdu, v ktorom určil súd úlohu znalcovi v časti kto bol vlastníkom a užívateľom domu č. 563, postaveného na p KN č. 3433, kat. úz. V., s výškou zálohu a ani s osobou znalca nesúhlasili, podali proti uvedenému uzneseniu odvolanie.

Nakoľko súd vo veci nekonal, podala sťažovateľka v 1/ rade v mene všetkých sťažovateľov dňa 15. 4. 2009 sťažnosť na prieťahy v konaní, z dôvodu, že konanie na súde trvá viac ako 11 rokov a vec do dnešného dňa nie je právoplatne skončená.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sú sťažovatelia po viac ako 11 rokoch konania bez akéhokoľvek výsledku, majú za to, že vznikajú prieťahy v konaní, dĺžka konania je neprimerane dlhá a nie je predpoklad jej právoplatného skončenia v najbližšej dobe, pričom súd mohol nariadiť znalecké dokazovanie už po prvom pojednávaní a sú porušované ich základné práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, v konaní Okresného súdu v Čadci č. k. 12 C 980/1998.“

Podľa sťažovateľov súdne konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 12 C 980/1998 prebieha od roku 1998 a dosiaľ nie je právoplatne skončené, čo len prehľbuje ich právnu neistotu.

Sťažovatelia uviedli, že v postupe okresného súdu vidia porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia voči okresnému súdu vo výške 1 500 € každému zo sťažovateľov odôvodnili tým, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, čo u nich vyvoláva stav právnej neistoty.

Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných priesťahov a zaplatiť im primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 1 500 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1 311,98 €.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom zo 4. augusta 2009 sp. zn. Spr 1155/09, v ktorom sa uvádza:

„Sťažnosť J. K. som riešil pod Spr 27/09. Sťažnosť som vyhodnotil ako nedôvodnú, o čom bola sťažovateľka písomne upovedomená. Sťažnostný spis pripájam spolu so spisom 12 C 980/1998.“

Predseda okresného súdu v podaní zo 4. augusta 2009 uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právny zástupca sťažovateľov v sťažnosti z 2. júla 2009 uviedol, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je

podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 12 C 980/1998 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu. Sťažovatelia boli v konaní aktívni a súčinnosťní. Pri hodnotení správania sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovatelia neprispeli k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľmi namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že 31. júla 1998 bola na okresnom súde podaná žaloba o určenie vlastníckeho práva. Dňa 11. decembra 2000 okresný súd uznesením zastavil súdne konanie z dôvodu smrti navrhovateľov (právnych predchodcov sťažovateľov). Dňa 1. marca 2001 bolo podané odvolanie proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania. Uznesením z 31. augusta 2001 Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd rozsudkom z 27. júna 2007 návrh zamietol. Dňa 27. septembra 2007 bolo podané odvolanie proti rozsudku okresného súdu. Krajský súd uznesením z 24. júna 2008 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uznesením z 29. septembra 2008 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie. Dňa 13. októbra 2008 bolo proti uzneseniu o ustanovení znalca podané odvolanie. Krajský súd uznesením z 29. mája 2009 uznesenie okresného súdu potvrdil.

Z uvedeného vyplýva, že okrem celkovo neakceptovateľnej doby konania vyše desať rokov v konaní nebol ani zaistený priebeh, ktorý požaduje ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého súd v konaní i bez ďalších návrhov postupuje tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Okresný súd rozhodol procesným rozhodnutím (11. decembra 2000), keď konanie zastavil, alebo rozsudkom z 27. júna 2007, keď návrh zamietol. Tieto rozhodnutia boli po odvolaniach zrušené, čo svedčí o nesústredenej práci okresného súdu. Túto výčitku možno zdôrazniť aj v súvislosti s nariadením znaleckého dokazovania až po desiatich rokoch od začiatku konania.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie

na okresnom súde začalo ešte v roku 1998, konštatuje, že celková dĺžka konania – 11 rokov (z toho na okresnom súde 9 rokov) – nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že právna vec sťažovateľov nebola prerokovaná bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 980/1998 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume po 1 500 € každému z nich voči okresnému súde poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok súdneho konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktoré nie je právoplatne skončené ani po 11 rokoch (z toho na okresnom súde konanie prebieha 9 rokov). U sťažovateľov oprávnené takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľov, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľov, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume požadovanej sťažovateľmi 1 500 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu každému zo sťažovateľov, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľov.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľov si v sťažnosti uplatnil trovy konania v sume 1 311,98 €. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 1 311,98 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) u siedmich sťažovateľov vo výške 115,90 € x 2 x 7 mínus 20 % podľa § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, pretože advokát zastupuje siedmich sťažovateľov. Ďalej ústavný súd podľa citovanej vyhlášky priznal právnenému zástupcovi sťažovateľov dvakrát náhradu režijného paušálu po 6,95 €. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnenému zástupcovi sťažovateľov.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2009